

Вухань австрійський (*Plecotus austriacus*) на Волині: новий поступ у експансії на сході Європи

Ігор Загороднюк, Павло Войтко

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ, Україна)
e-mail: zoozag@ukr.net; orcid: 0000-0002-0523-133X

ZAGORODNIUK, I., P. VOITKO. The grey long-eared bat (*Plecotus austriacus*) in Volyn: a new step in the expansion in Eastern Europe. — The paper describes the discovery of a species from the group of sibling species of the superspecies *Plecotus auritus* (sensu lato), which has been showing a wide expansion in Eastern Europe over the past 100 years. Expansion is facilitated by the species' pronounced synanthropy, with a particular preference for different types of artificial wintering shelters, which often leads to new finds. The new find is the second for the Volyn region of Ukraine and fills the gap between the known finds in Poland, south-western Belarus (Brest region) and neighbouring regions of Ukraine (Lviv and Rivne oblasts). The new find was recorded on 18.09.2021 in the village of Radovychi, Kovel Raion, in a cellar. The currently known finds of the species in the region are distributed fairly evenly in space and time, indicating a slow and wide expansion, without a significant increase in numbers.

Вступ

Вухань австрійський (*Plecotus austriacus*) — один з двох видів роду *Plecotus* у фауні східної Європи, вид-двійник вуханя «звичайного, або бурого» (*P. auritus*). Його дослідження на теренах України розпочато лише 1988 р. на основі перевизначень музейних зразків «вуханя звичайного», зокрема матеріалів із Причорномор'я [Стрелков 1988]. У подальшому, на основі аналізу колекцій та оригінальних і літературних даних різної давнини було показано, що вид протягом останнього століття розширює свій ареал і нарощує відносну чисельність [Zagorodniuk & Postawa 2007].

Генеральним напрямком експансії є північний схід. Наразі відомий для заходу України ареал охоплює фактично всі області, окрім тільки північних (польських) районів [Загороднюк 2018]. Попри це, вид не раз вказували для південно-західного кута Білорусі [напр. Шпак *et al.* 2020], що дозволяло припустити охоплення ареалом його виду всього західного Полісся. Попри це вид для хіроптерофауни цього регіону дотепер не відмічали [Башта 2009]. Попри це, згодом вид було виявлено в Оликах (2011) Волинської обл. [Годлевська *et al.* 2026a] та в Ілляшівці (2015) й Новомалині (2016) Рівненського району Рівненської обл. [Годлевська *et al.* 2026b].

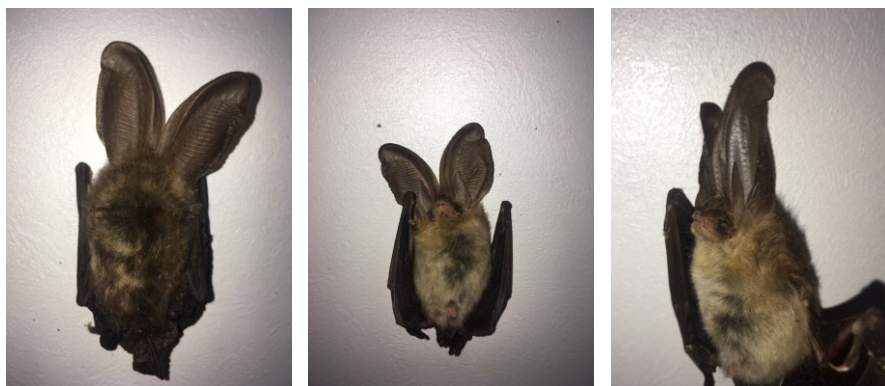

Рис. 1. Загальний вигляд особини вуханя в с. Радовичі, Волинська обл., 18.09.2021.

Fig. 1. General view of the individual of the long-eared bat from Radovychi, Volyn Oblast, 18.09.2021.

Опис нової знахідки

Автори отримали серію фото вуханя від місцевого жителя, який виявив його в погребі: с. Радовичі, Ковельський р-н, Волинська обл., 18.09.2021. За фото (рис. 1) вид було визначено як вухань австрійський. Тварина продовжувала зимівлю, але згодом була знайдена загиблою, її сфотографували у необхідних для нас ракурсах (рис. 1), заморозили і обіцяли передати авторам, проте війна все змінила (тварина дотепер заморожена).

За всім комплексом доступних на фото ознак це вухань австрійський. Ключові ознаки: 1) черево без жовтого смагу, 2) надочні «бородавки» явно менші за око, 3) козелки на кінцях явно пігментовані.

Нове місце знахідки показано на мапі (рис. 2). Це друга знахідка вуханя австрійського для Волині і по суті найпівнічніша знахідка виду в Україні.

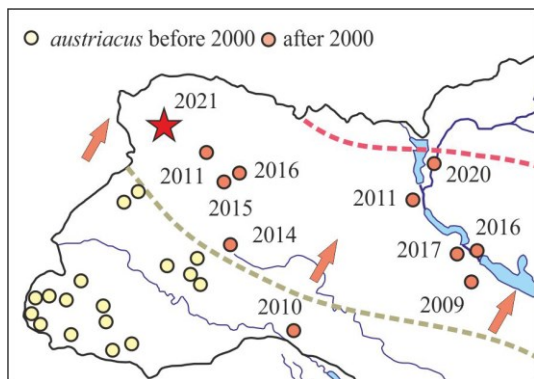

Рис. 2. Поширення вуханя австрійського на основі відомих колекційних зразків та публікацій (за [Zagorodniuk 2018], з доповненнями) та нове місце знахідки, описане в цій праці (зірка).

Fig. 2. Distribution of the grey long-eared bat based on known collections and publications (after [Zagorodniuk 2018], with additions) and new locality described in this paper (asterisk).

Висновки

1. Нова знахідка є найпівнічнішою на сьогодні в Україні і другою на території Волинської області, у серії інших знахідок вона засвідчує рівномірність поширення виду в нових зонах експансії.

2. Знахідка зроблена у штучному підземному об'єкті (погреб), що доповнює відому на сьогодні картину виразної приуроченості виду до подібних місцезнаходжень, надто у зимовий час.

3. Очевидно, що експансія виду в регіоні може вважатися завершеною, проте вона напевно продовжиться надалі у північно-східному керунку. На думку авторів, ця експансія є свідченням загального потепління клімату.

Література

- Башта А.-Т. 2009. Значення екосистем Шацького Поозер'я для збереження фауни рукокрилих (Chiroptera) регіону Західного Полісся. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*, № 2 (біологічні науки): 224–230.
- Годлевська, Л., П. Бузунко, С. Ребров, М. Г'язалі. 2016. Підземні сховища рукокрилих «непечерних» регіонів України, за результатами 2002–2015 рр. *Вісник Львівського університету. Серія біологічна*, **71**: 178–189.
- Годлевська, Л. В., С. В. Ребров, П. С. Панченко. 2016. Нові дані щодо фауни рукокрилих Рівненської області (Україна). *Заповідна справа*, **22**: 72–77.
- Загороднюк, І. 2018. Близькі види кажанів у фауні України: відмінності та місце в структурі угруповань. *Theriologia Ukrainica*, **16**: 51–76. [CrossRef](#)
- Стрелков, П. П. 1988. Бурый (*Plecotus auritus*) и серый (*Plecotus austriacus*) ушаны (Chiroptera, Vespertilionidae) в СССР. Сообщение 1. *Зоологический журнал*, **67** (1): 90–101; Сообщение 2: *Зоологический журнал*, **67** (2): 287–292.
- Шпак, А. В., Е. Э. Хейдорова, А. И. Ларченко, М. Е. Никифоров, А. Казарян, [et al.]. 2020. Криптический видовой комплекс рукокрылых *Plecotus auritus/austriacus* в Беларуси: видовая идентификация и филогеографические паттерны. *Молекулярная и прикладная генетика*, **29**: 59–69.
- Zagorodniuk, I., T. Postawa. 2007. Spatial and ecomorphological divergence of *Plecotus* sibling species (Mammalia) in sympatry zone in Eastern Europe. *Proceedings of the State Natural History Museum (Lviv)*, **23**: 215–224. <https://bit.ly/41ppY3H>

Резюме

ЗАГОРОДНЮК, І., П. ВОЙТКО. Вухань австрійський (*Plecotus austriacus*) на Волині: новий поступ у експансії на сході Європи. — Описано знахідку виду з групи видів-двійників надвиду *Plecotus auritus* (sensu lato), який останні 100 років демонструє широку експансію на теренах Східної Європи. Експансії сприяє виразна синантропність виду з особливою приуроченістю до різного типу штучних зимових сховищ, через що його нові й нові знахідки часто стають відомими. Нова знахідка є другою для території Волинської області України і заповнює «білу пляму» між відомими знахідками в Польщі, південним заходом Білорусі (Брестська область) та суміжними областями України (Львівська та Рівненська області). Нову знахідку зроблено 18.09.2021 в с. Радовичі Ковельського району, в погребі. Відомі на сьогодні знахідки виду в регіоні розподілені рівномірно в просторі й часі, що засвідчує повільну й широку експансію, без суттєвого нарощування чисельності.